

Araştırma Makalesi / Research Article

Sürdürülebilirlik Raporlaması: BİST Mali Endeks Üzerine Bir İnceleme¹

Nilüfer YÜCEDAĞ ERDİNÇ² Süheyla YERYAKMAZ³ Mert ALİBAY⁴

<u>Gönderim Tarihi</u> <u>14/12/2024</u>	<u>Kabul Tarihi</u> <u>12/01/2025</u>
---	--

Önerilen Atıf / Suggested Citation:

Yücedağ Erdinç, N. & Yeryakmaz, S. & Alibay, M. (2025). Sürdürülebilirlik Raporlaması: BİST Mali Endeks Üzerine Bir İnceleme, *Bankacılık ve Finansal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 62-96

Öz

Firmalar son yıllarda sürdürülebilirlik raporlamasını, sürdürülebilirlik hedeflerine ilişkin performansın iletilmesi ve raporlanmasında bir araç olarak kullanmaktadır. Bu durum kurumsal dünyada raporlamanın değeri ve gelişimi konusunda giderek artan bir farkındalık oluşmasına yol açmıştır. Bu çalışmada BİST Mali Endekste yer alan 136 mali kuruluşun 2022 yılı sürdürülebilirlik ve entegre raporları ile kurumsal web sitelerinde yer alan raporlardan faydalanarak, sürdürülebilirlik faaliyetleri irdelenmiştir. Üçlü sürdürülebilirlik raporlaması kapsamında çalışmada içerik analizi uygulanmıştır. Analiz ile BİST Mali Endekste (XUMAL) yer alan ve verilerine kesintisiz olarak ulaşılan 112 mali kuruluş, 47 unsur baz alınarak incelenmiş ve firmaların sürdürülebilir faaliyetlerinin ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Çalışmada BİST XUMAL'da yer alan mali kuruluşlar içerisinde genel olarak bankaların en yüksek skora sahip olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan bankalar; sosyal sürdürülebilirlik boyutunda yer alan alt kategorilerden İnsan Hakları ve Toplum unsurlarının tamamına raporlarında yer vermemiş, endekste yer alan holdingler ve yatırım firmalarında ise bu alt kategori unsurlarının tamamı raporlanmıştır. Sürdürülebilirlik raporlamasında yer alan ekonomik, çevresel ve sosyal olarak tanımlanan üç ana boyut içerisinde araştırmaya dahil edilen mali kuruluşlar en fazla ekonomik boyut unsurlarını raporlamışlardır.

Anahtar Kelimeler: sürdürülebilirlik, mali sektör, içerik analizi

Jel Kodlar: G20, N20, Q56.

Sustainability Reporting: A Review on BIST Financial Index

Abstract

In recent years, firms have been using sustainability reporting to communicate and report performance related to sustainability targets. This has increased awareness of the value and development of reporting in the corporate world. In this study, the sustainability activities of 136 financial institutions included in the BIST Financial Index were examined using the 2022 sustainability and integrated reports and the reports on their corporate websites. Content analysis was applied in the

¹ Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenmiş olup, proje danışmanı Dr. Öğr. Üyesi Nilüfer YÜCEDAĞ ERDİNÇ danışmanlığında tamamlanan proje kapsamında oluşturulan rapordan türetilmiştir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, nilufer.erdinc@tarsus.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9698-4865>

³ Önlisans Öğrencisi, Tarsus Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, 221107047@tarsus.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0001-6712-1654>

⁴ Önlisans Öğrencisi, Tarsus Üniversitesi, Meslek Yüksek Okulu, Finans, Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, 221107016@tarsus.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0008-4116-6505>

study within the scope of triple sustainability reporting. With the analysis, 112 financial institutions included in the BIST Financial Index (XUMAL) and whose data were accessed uninterruptedly were examined based on 47 elements and the level of sustainable activities of the companies was investigated. In the study, it was determined that banks generally had the highest score among the financial institutions included in BIST XUMAL. On the other hand, banks did not include all of the Human Rights and Society elements from the subcategories in the social sustainability dimension in their reports, while all of these subcategory elements were reported in the holdings and investment firms included in the index. Among the three main dimensions defined as economic, environmental and social in sustainability reporting, the financial institutions included in the research reported the economic dimension elements the most.

Keywords: sustainability, financial sector, content analysis

Jel Codes: G20, N20, Q56

1. Giriş

Sürdürülebilirlik hem mevcut hem de gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılamakla ilgilidir. Toplumun zaman içinde ekonomik, sosyal ve çevresel kaygıları nasıl bütünleştireceğini ifade eder (Kazemi vd., 2023, s. 2). Elkington (1999) tarafından geliştirilen sürdürülebilirlik modelinde ekonomik, sosyal ve çevresel etkiler olmak üzere sürdürülebilirlik üç unsurdan oluşmaktadır. Kar, insanlar, gezegen ve fiyat sürdürülebilirliğin 4 P'si olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, sosyal ve çevresel performansla ilgili konuları dengelemektedir (Adams ve Front, 2008).

Firmalar uzun yıllar boyunca performans değerlendirmede finansal tablolardan yararlanmış, fakat günümüzde sadece finansal veriler ile firma performansı değerlendirmesi yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu nedenle firmalar finansal olmayan verilere ihtiyaç duymaktadır. Yatırımcılar firma riski ve belirsizliği konusunda çevresel, sosyal ve ekonomik konularda da bilgi sahibi olmak ve böylece riskleri minimize etmek istemektedir. Üçlü sorumluluk raporlaması (ÜSR) ile firmalar, paydaşlara firmanın toplumdaki rolü ve topluma katkısı hakkında bilgi sunmakta ve firmanın ekonomik, çevresel, sosyal ve yönetim konularındaki performansını göstermektedir.

Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından 1980'lerde yayınlanan rapordan sonra küresel ekonominin iklim değişikliğinin itici gücü olduğu ve firmaların hesap verebilir tutulması gerekliliği bilinci giderek artmıştır. Bu doğrultuda firmaların kurumsal sosyal sorumluluğu (Corporate Social Responsibility-CSR) ele alma oranı uluslararası ölçekte hızla artmıştır (Oorschot vd., 2024, s.1). Avrupa Komisyonu (2011), kurumsal sosyal sorumluluğu (KSS) firmaların toplum üzerindeki etkilerinden doğan sorumlulukları olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda sürdürülebilirlik raporları, firmaların çevre ve sürdürülebilirlikle ilgili KSS çabalarını göstermekte önemli bir araç haline gelmiştir.

Sürdürülebilirlik raporlaması (SR) aracılığıyla kuruluşlar, sürdürülebilir kalkınma hedefleri (SKH) etrafındaki inançlarını, faaliyetlerini ve performanslarını gösterirler. Adams ve Frost (2008), sürdürülebilirlik raporlamasının hayati öneme sahip olduğunu, sürdürülebilirlik ve KSS hakkında raporlamanın firmaların performanslarını hissedarları ile paylaşmalarına, faaliyetlerini değerlendirmelerine, ölçmelerine ve izlemelerine olanak tanıdığını ileri sürmüştür. Son yıllarda sürdürülebilirlik raporlamasının benimsenmesi hem hissedarlar hem de yatırımcılar açısından önemli hale gelmiştir. Hissedarlar firmanın sosyal ve çevresel performansı ile ilgilenirken, yatırımcılar ise finansal olmayan bir gösterge olan bu raporlarda yer alan bilgiler ile firma riskliliği ve firmanın gelecekteki muhtemel performansını öngörmek için bir indikatör olarak dikkate almaktadır (Benvenuto vd., 2023, s.2). Benvenuto vd. (2023) göre, sürdürülebilirlik raporlaması, firma bilgilerinin iç ve dış paydaşlar tarafından anlaşılabilmesini sağlamada önemli bir rol oynamakta, aynı zamanda SR, raporlama ve iletişimin temel bir aracı olarak, hissedarların bilgi ihtiyacının karşılanması ve firmanın içinde bulunduğu sektörde kurumsal olarak varlığını korumasını garanti etmektedir.

Günümüzde Küresel Raporlama Girişimi (Global Reporting Initiative-GRI), Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project-CDP), Çatışmasız Kaynak Sağlama Girişimleri (Conflict Free Sourcing Initiatives-CFSI) gibi çok sayıda sürdürülebilirlik raporlaması çerçevesi bulunmaktadır (Perello-Marin vd., 2022, s.3). Sürdürülebilirlik raporlaması için GRI çerçevesi dünya çapında en yaygın kullanılan çerçevedir (Abeysekera, 2022, s.4; KPMG, 2022, s.9). İlk GRI yönergesi 2000 yılında yayınlanmış olup (G1), standartlar belirli aralıklarla gözden geçirilerek sürdürülebilirlik raporlamasında küresel en iyi uygulamayı yansıtmaya amaçlanır. Bu nedenle G4 sürümü 2013'te yayınlanmış, bunu 2016'da sürdürülebilirlik raporlama standartları ve 2022'de sektöre özgü standartlar izlemiştir

(GRI,2022). GRI standartları, raporlamanın doğru, dengeli, açık, karşılaştırılabilir ve güvenilir olması gerektiğini vurgulamaktadır. GRI standartları, işletmelerin çevre, toplum ve ekonomi üzerindeki olumsuz ve olumlu etkilerini küresel olarak kabul görmüş standartlara göre sunmalarına destek olmak için geliştirilmiştir. (Oorschot vd., 2024, s.1). Bu sayede raporlar, paydaşların sürdürülebilirlikle ilgili konularda nesnel yargılar oluşturmalarına yardımcı olmaktadır. Fortune 500 listesinde, gelir bakımından dünyanın en büyük 250 firmasının üçte ikisinden fazlasının GRI standartlarını kullandığı ifade edilmektedir (Abeysekera,2022, s.4). GRI, kuruluşların sürdürülebilirlik raporlama çabalarının standardizasyonu, paydaşların ve hissedarların performansını değerlendirebileceği ve karşılaştırabileceği ortak bir dil oluşturması açısından önem arz etmektedir. KPMG'nin yaptığı Sürdürülebilirlik Raporlaması Anketi'ne (2022) göre, küresel firmaların %96'sı sürdürülebilirlik konusunda raporlama yapmakta ve GRI raporlama standartları ile üçüncü taraf güvencesi kullanımı dünya çapında önemli bir iş uygulaması haline gelmektedir (KPMG, 2022). Aynı zamanda araştırmacılar, GRI çerçevesinin dünya çapındaki tüm firmalar için uyumlu, anlaşılır, standartlaştırılmış ve nesnel bir rapor sunduğunu tespit etmişlerdir (Narula vd.,2021, s.2). Bu nedenle çalışmada GRI G4 standartları kullanılmıştır.

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından Şubat 2023'te yayımlanan ve aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 21 ülkeden 1350 firmayı kapsayan raporda, 2021 yılında araştırmaya dahil edilen firmaların %95'i sürdürülebilirlik konusunda açıklama yapmıştır. Türkiye'den 50 firma dâhil edilmiş, söz konusu firmaların %88'inin sürdürülebilirlik açıklaması yaptığı, %82'sinin (GRI) Standartlarını kullandığı ifade edilmiştir (kgk.gov.tr). Bir diğer araştırma olan Fortune Türkiye ve CRIF Türkiye Sürdürülebilirlik Araştırması (2023), Türkiye'nin en büyük firmalarının yer aldığı Fortune 500 Türkiye sıralamasındaki 500 firmadan sadece 88 firmanın sürdürülebilirlik performansını ölçümleyecek paylaşılabilir yeterli veri setine sahip olduğunu belirtmiştir (fortuneturkey.com). KPMG Küresel Sürdürülebilirlik Araştırması Raporu (2022) incelendiğinde ise Türkiye'de ulusal sürdürülebilirlik raporlama oranı 2020 yılında %56 iken, 2022 yılında % 44'e düşmüştür.

Finansal sistemler, piyasayla olan ilişkisine göre genel olarak piyasa temelli ekonomiler ve banka temelli ekonomiler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Piyasa temelli ekonomilerde piyasanın koordinasyonu yüksek ve firmalar finansal olarak banka sermayesinden çok hissedarlarına bağlıdır (Benvenuto vd., 2023, s.3). Türkiye'de bankalar finansal sistemde öncü bir rol oynamakta ve firmalar ile yatırımcılar arasında aracılık hizmeti veren en önemli finansal kuruluş olarak görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada BİST Mali Endeks'te (XUMAL) yer alan firmaların sürdürülebilirlik faaliyetleri incelenmiş, faaliyetlerin Küresel Raporlama Girişimi standartlarında yer alan sürdürülebilirlik boyutlarının uygulama düzeylerini ortaya koyması amaçlanmıştır. Mali sektördeki firmalar SR açısından karşılaştırılmıştır.

Bu çalışma sonuçlarının XUMAL'da faaliyette bulunan firmaların sürdürülebilirlik raporlaması üzerine mevcut literatürün zenginleştirilmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. XUMAL'da yer alan ve verisine kesintisiz olarak ulaşılan 112 mali kuruluşun 2022 yılı sürdürülebilirlik ve entegre raporları ile kurumsal web sitelerinde yer alan bilgiler, GRI standartları kullanılarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Çalışmaya göre mali kuruluşlar içerisinde bankaların ekonomik, çevresel ve sosyal anlamda sürdürülebilirlik düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. ÜSR'de yer alan üç boyut içerisinde firmaların en fazla ekonomik unsurları raporlarına yansıttığı söylenebilir. Bankaların faaliyetlerinde ekonomik boyutta yer alan dört unsur barındırdığı, çevresel boyutta yer alan unsurlardan genel, uyum ve nakliye unsurlarına daha az yer verildiği ve son olarak sosyal boyutta dört alt kategoride incelenen unsurlardan işgücü/yönetim ilişkilerinin en az yer verilen unsur olarak belirlendiği söylenebilir. Bankaların, diğer mali kurumlara nazaran değişen raporlama sistemine daha hızlı uyum sağladıkları, ana faaliyet konuları dışında kalan çevresel ve sosyal konular ile ilgili duyarlı ve dikkatli oldukları söylenebilir.

Çalışma, dünya çapında giderek artan öneme sahip olan sürdürülebilirlik raporlaması ve ÜKS raporlamasının XUMAL'da yer alan firmaların gösterdiği önemi ortaya koyması açısından önemlidir. Dünya çapında en çok kullanılan sürdürülebilirlik çerçevesi olan GRI G4 kılavuzu kullanılarak firmalar açısından karşılaştırma yapma olanağı elde edilmesi bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmaya dahil edilen firmaların bazıları gerçek anlamda raporlama yapıp, her bir unsuru dikkate alırken, bazı firmalarda bu oranın düşük olduğu, bazı firmaların ise raporlarının bulunmadığı söylenebilir. Diğer yandan Türkiye'de konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde çoğunlukla Sürdürülebilirlik Endeksi üzerine araştırma yapıldığı, BİST XUMAL üzerine yapılan çalışma sayısının sınırlı olduğu söylenebilir.

Aşağıdaki tabloda GRI kılavuzunda yer alan kategoriler ve unsurları yer almaktadır.

Tablo 1. GRI Kılavuzu Sürdürülebilirlik Raporlaması Kategorileri

KATEGORİ	Ekonomik		Çevresel		
Unsurlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Ekonomik performans ✓ Piyasa varlığı ✓ Dolaylı ekonomik etkiler ✓ Satın alma uygulamaları 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Malzemeler ✓ Enerji ✓ Su ✓ Biyolojik çeşitlilik ✓ Emisyonlar ✓ Atık sular ve atıklar ✓ Ürün ve hizmetler ✓ Uyum ✓ Nakliye ✓ Genel ✓ Tedarikçinin çevresel bakımdan değerlendirilmesi ✓ Çevresel şikayet mekanizmaları 		
KATEGORİ	Sosyal				
Alt Kategoriler	İşgücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş	İnsan Hakları	Toplum	Ürün Sorumluluğu	
Unsurlar	<ul style="list-style-type: none"> ✓ İstihdam ✓ İşgücü/Yönetim ilişkileri ✓ İş sağlığı ve güvenliği ✓ Eğitim ve öğretim ✓ Çeşitlilik ve fırsat eşitliği ✓ Kadın ve erkek için eşit ücret ✓ Tedarikçinin işgücü uygulamaları bakımından değerlendirilmesi ✓ İşgücü uygulamaları ✓ Şikayet mekanizmaları 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yatırım ✓ Ayrımcılığın önlenmesi ✓ Örgütlenme ve toplu sözleşme hakkı ✓ Çocuk işçiler ✓ Zorla veya cebren çalışma ✓ Güvenlik uygulamaları ✓ Yerli halkların hakları ✓ Değerlendirme ✓ Tedarikçilerin insan hakları bakımından değerlendirilmesi ✓ İnsan hakları şikayet mekanizması 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Yerel toplumlar ✓ Yolsuzlukla mücadele ✓ Kamu politikası ✓ Rekabete aykırı davranış ✓ Uyum ✓ Tedarikçilerin, toplum üzerindeki etkileri bakımından değerlendirilmesi ✓ Toplum üzerindeki etkilere ilişkin şikayet mekanizması 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Müşteri sağlığı ve güvenliği ✓ Ürün ve hizmet etiketlemesi ✓ Pazarlama iletişimi ✓ Müşteri gizliliği ✓ Uyum 	

Kaynak: GRI G4 Part one, 2003,s.44

Tabloda yer alan ekonomik unsurlardan her biri çalışmanın bulgular kısmında EU1, EU2, EU3 ve EU4 olarak kodlanmıştır. Benzer şekilde kodlama çevresel unsurlar (ÇU) ve Sosyal unsurlar (SU) için de geçerlidir. Sosyal unsurlarda her bir alt kategoride kodlama şöyle yapılmıştır. İşgücü uygulamaları ve insana yaraşır iş alt kategorisi (İU), insan hakları alt kategorisi (İH), Toplum (T) ve ürün sorumluluğu alt kategorisi ise (ÜS) olacak şekilde gösterilmiştir.

2. Literatür Taraması

Roca ve Searcy (2012), çoğunluğu GRI standartlarını takip eden 94 Kanada firmasının hazırladığı 2008 yılı kurumsal sürdürülebilirlik raporlarında yer alan göstergeleri içerik analiz kullanarak incelemiştir. İncelenen 10 sektörde özellikle bankaların GRI Standartlarına göre raporlama yaptığını, incelenen firmaların neredeyse yarısının GRI yönergelerini kullandığı belirtilmiştir.

Yadava ve Sinha (2016), önde gelen Hint kamu ve özel şirketlerinin raporlama uygulamalarını karşılaştırmak için GRI 2011 göstergelerini kullanmış, bulgular, firmaların çevresel ve sosyal boyutlara ilişkin raporlama uygulamaları arasında önemli farklılık olduğunu göstermiştir.

Düzer ve Önce (2017), BİST’de işlem gören ve GRI standartlarına göre SR yayınlayan 30 firma ile aynı sektörde yer alan ve SR yayınlayan 26 firmadan oluşan bir kontrol grubu oluşturmuştur. Çalışmada SR yayınlayan ve yayınlamayan firmalar arasındaki finansal performansları karşılaştırılmıştır. SR yayınlayan firmaların aktif karlılığı ile özkaynak karlılığı daha yüksek, piyasa değeri/defter değeri oranı ise daha düşük çıkmıştır.

Şahin ve Çankaya (2018), yaptığı çalışmasında KOBİ’ler ile büyük ölçekli işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında yer alan açıklamaları karşılaştırmış, GRI standartlarına göre yapılan çalışmada, büyük ölçekli işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarında, KOBİ’lere göre daha fazla açıklamanın bulunduğunu tespit etmişlerdir.

Karadeniz ve Uzpak (2020), çalışmasında BİST Sürdürülebilirlik Endeksi’nde (XUSRD) yer alan 7 firmanın 2018 yılı faaliyet raporlarını GRI standartlarına göre içerik analizi yöntemiyle incelemiş, ÜSR’de yer alan her üç boyutta da duyarlı oldukları ve firmaların ekonomik unsurların tamamına raporlarında yer verdiği ifade edilmiştir.

Narula vd. (2021), 36 endüstriden oluşturulmuş, endüstri 4.0 teknolojilerinin GRI ve ÜSR standartlarını benimsemesindeki önemi araştırmış, GRI standartlarının 4.0 teknolojileri tarafından büyük ölçüde etkinleştirildiğini tespit etmiştir.

Gunawan vd. (2022), Endonezya’da 2006-2019 döneminde 887 firmanın sürdürülebilirlik raporlarını içerik analizi yöntemiyle incelemiş, firmaların çoğunlukla ekonomik bilgiler, sosyal bilgiler ve ardından çevresel yönler hakkında en fazla bilgiyi açıkladığını ortaya koymuştur.

Beyazyol ve Ataman Gökçen (2023), BİST XUSRD’de yer alan 21 adedi mali kuruluşlar sektöründen, toplam 65 firmayı Çevresel, Sosyal, Yönetişim (ESG) Skorlarını baz alarak sürdürülebilirlik performanslarını incelemiş ve karşılaştırılmışlardır. Çevresel sürdürülebilirlik ve sosyal sürdürülebilirlik performansında, iki adet banka en yüksek ikinci skora sahip olmuş, firmaların aktif büyüklükleri, karlılık oranları ve finansal kaldıraç oranları ile ESG skorları arasında güçlü bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Keleş (2023), BİST XUSRD’de faaliyet gösteren 8 holding işletmesinin 2021 yılı sürdürülebilirlik raporlarını analiz etmiş, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yayınlanan SKA’lar baz alınarak hazırlanan raporların işletmelere olumlu yansıtacağı belirtilmiştir.

Miloud (2024)’a göre, 2006-2017 döneminde Fransız SBF 120 endeksinden alınan bir örnek kullanılarak yapılan çalışmada, iyi yönetilen firmaların GRI yönergeleriyle tutarlı sürdürülebilirlik raporları sunma olasılığının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

3. Yöntem

Bu çalışmada BİST Mali Endeks’te (XUMAL) yer alan firmaların 2022 yılı sürdürülebilirlik ve entegre raporları GRI G4 standartlarına göre içerik analiz yöntemiyle incelenmiştir. Çalışmada GRI standartlarında yer alan ekonomik, çevresel ve sosyal başlıklar ve bu başlıkların altında yer alan toplam 47 unsur, üçlü sorumluluk raporlamasına göre puanlanmıştır. XUMAL’da 2022 döneminde 136 mali kuruluş bulunmaktadır. Verisine eksiksiz ulaşılan 112 mali kuruluş, ekonomik boyutta 4 unsur, çevresel boyutta 12 unsur ve sosyal boyutta dört alt kategoride 31 unsur olmak üzere toplam 47 unsurun puanlanması sonucunda hesaplanan ÜSR puanlarına göre karşılaştırılmıştır. Tablo 1’de yer alan her bir unsur ile ilgili bilginin firma sürdürülebilirlik raporlarında yer alması halinde 1 puan, yer almaması halinde ise 0 puan verilerek ÜSR puanı hesaplanmıştır. Çalışmada Suttipun (2012)’un araştırmasına benzer şekilde hem her bir firma için toplam ÜSR puanı hem de her bir kategoriye ait puanlar ayrı ayrı gösterilmiştir. Tablo 2’de araştırmaya dahil edilen firmaların isimleri yer almaktadır.

Tablo 2. Çalışmaya Dahil Edilen Firmalar

Sıra numarası	Firma adı	Sıra numarası	Firma adı
1	Albaraka Türk Katılım	57	İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş
2	Agesa Hayat Ve Emeklilik A.Ş	58	İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş
3	Akbank T.A.Ş	59	İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş
4	Akdeniz Yatırım Holding A.Ş	60	Kiler Gayrimenkul
5	Akfen Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	61	Kiler Holding
6	Akiş Geyrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	62	Koç Holding
7	Akmerkez Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	63	Koray Gayrimenkul
8	Aksigorta A.Ş	64	Körfez Gayrimenkul
9	Alarko Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	65	Lider Faktöring
10	Alarko Holding A.Ş	66	Marka Yatırım
11	Ag Anadolu Grubu Holding A.Ş	67	Mazhar Zorlu Holding
12	Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi	68	Metemtur Yatırım
13	Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş	69	Metro Ticari Ve Mali Yat. Holding
14	Ata Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	70	Mistral Gayrimenkul
15	Atakule Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	71	Net Holding
16	Avrasya Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	72	Nurol Gayrimenkul
17	Avrupa Yatırım Holding A.Ş	73	Osmanlı Yatırım
18	A1 Capital Yatırım Menkul Değerler A.Ş	74	Ostim Gayrimenkul
19	Başkent Doğalgaz Dağıtım Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	75	Oyak Yatırım
20	Batı Ege Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	76	Özak Gayrimenkul
21	Bera Holding A.Ş	77	Özderici Gayrimenkul
22	Birikim Varlık Yönetim A.Ş	78	Panora Gayrimenkul
23	Borusan Yatırım Ve Pazarlama A.Ş	79	Pasifik Gayrimenkul

24	Cosmos Yatırım Holding A.Ş	80	Peker Gayrimenkul
25	Dagi Yatırım Holding A.Ş	81	Pera Gayrimenkul
26	Denge Yatırım Holding A.Ş	82	Polisan Holding
27	Deniz Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	83	Ral Yatırım
28	Derlüks Yatırım Holding A.Ş	84	Ray Sigorta
29	Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş	85	Reysaş Gayrimenkul
30	Doğuş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	86	Servet Gayrimenkul
31	Eczacıbaşı Yatırım Holding Ortaklığı A.Ş	87	Sinpaş Gayrimenkul
32	Eis Eczacıbaşı İlaç Sınai Ve Finansal Yatırımlar Sanayi Ve Ticaret A.Ş	88	Şeker Finansal Kiralama
33	Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	89	Şekerbank
34	Fuzul Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	90	Tav Havalimanları Holding
35	Garanti Faktoring A.Ş	91	Tekfen Holding
36	Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş	92	Torunlar Gayrimenkul
37	Gelecek Varlık Yönetimi A.Ş	93	Trend Gayrimenkul
38	Global Yatırım Holding A.Ş	94	Tskb Gayrimenkul
39	Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	95	Turcas Petrol
40	Gsd Holding A.Ş	96	Türkiye Garanti Bankası
41	Güler Yatırım Holding A.Ş	97	Türkiye Halk Bankası
42	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş	98	Türkiye İş Bankası
43	Halk Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	99	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
44	Hedef Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	100	Türkiye Sigorta
45	Hedef Holding A.Ş	101	Türkiye Şişe Ve Cam Fabrikaları
46	Hub Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	102	Türkiye Vakıflar Bankası
47	Icbc Turkey Bank A.Ş	103	Ufuk Yatırım Ve Yönetim
48	Icu Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	104	Ulusal Faktoring
49	Inveo Yatırım Holding A.Ş	105	Ünlü Yatırım Holding
50	Investco Holding A.Ş	106	Vakıf Finansal Kiralama

51	Işıklar Enerji Ve Yapı Holding A.Ş	107	Vakıf Gayrimenkul
52	İdealist Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	108	Verusa Holding
53	İhlas Holding A.Ş	109	Verusaturk Girişim Sermayesi
54	İhlas Yayın Holding A.Ş	110	Yapı Ve Kredi Bankası
55	Info Yatırım Menkul Değerler A.Ş	111	Yeşil Yatırım Holding
56	İş Finansal Kiralama A.Ş	112	Ziraat Gayrimenkul

4. Bulgular

Bu bölümde toplam 112 mali kuruluşun sürdürülebilirlik raporları incelenmiş, firmalar arasındaki farklılıklar ortaya konulmuştur. Üç alt boyutta yer alan her bir unsur alt boyutlar dikkate alınarak aşağıda tablolar halinde sunulmuştur. Tablo 3’de BİST XUMAL’da yer alan ve araştırmada verisine kesintisiz ulaşılan firmalara ait toplam ÜSR puanları yer almaktadır.

Tablo 3. Firmaların ÜSR Puanları

Sıra numarası	Firma Adı	Toplam ÜSR Puanı	%
1	Albaraka Türk Katılım	37	80,43
2	Agesa Hayat Ve Emeklilik A.Ş	36	78,26
3	Akbank T.A.Ş	38	82,60
4	Akdeniz Yatırım Holding A.Ş	4	8,69
5	Akfen Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	25	54,34
6	Akiş Geyrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	30	65,21
7	Akmerkez Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	27	58,69
8	Aksigorta A.Ş	34	73,91
9	Alarko Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	2	4,34
10	Alarko Holding A.Ş	18	39,13
11	Ag Anadolu Grubu Holding A.Ş	35	76,08
12	Anadolu Anonim Türk Sigorta Şirketi	29	63,04
13	Anadolu Hayat Emeklilik A.Ş	16	34,78
14	Ata Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	15	32,60
15	Atakule Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	9	19,56
16	Avrasya Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	13	28,26
17	Avrupa Yatırım Holding A.Ş	6	13,04
18	A1 Capital Yatırım Menkul Değerler A.Ş	15	32,60
19	Başkent Doğalgaz Dağıtım Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	8	17,39
20	Batı Ege Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	14	30,43

21	Bera Holding A.Ş	2	4,347
22	Birikim Varlık Yönetim A.Ş	6	13,04
23	Borusan Yatırım Ve Pazarlama A.Ş	5	10,86
24	Cosmos Yatırım Holding A.Ş	11	23,91
25	Dagi Yatırım Holding A.Ş	7	15,21
26	Denge Yatırım Holding A.Ş	6	13,04
27	Deniz Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	19	41,30
28	Derlüks Yatırım Holding A.Ş	32	69,56
29	Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ş	16	34,78
30	Doğuş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	13	28,26
31	Eczacıbaşı Yatırım Holding Ortaklığı A.Ş	30	65,21
32	Eis Eczacıbaşı İlaç Sınai Ve Finansal Yatırımlar Sanayi Ve Ticaret A.Ş	23	50
33	Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	11	23,91
34	Fuzul Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	12	26,08
35	Garanti Faktoring A.Ş	8	17,39
36	Gedik Yatırım Menkul Değerler A.Ş	6	13,04
37	Gelecek Varlık Yönetimi A.Ş	5	10,86
38	Global Yatırım Holding A.Ş	13	28,26
39	Gözde Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	13	28,26
40	Gsd Holding A.Ş	10	21,73
41	Güler Yatırım Holding A.Ş	18	39,13
42	Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş	26	56,52
43	Halk Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	4	8,69
44	Hedef Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	1	2,17
45	Hedef Holding A.Ş	1	2,17
46	Hub Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	24	52,17
47	Icbc Turkey Bank A.Ş	13	28,26
48	Icu Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	9	19,56
49	Inveo Yatırım Holding A.Ş	10	21,73
50	Investco Holding A.Ş	3	6,52
51	Işıklar Enerji Ve Yapı Holding A.Ş	3	6,52
52	İdealist Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	10	21,73
53	İhlas Holding A.Ş	10	21,73
54	İhlas Yayın Holding A.Ş	12	26,08

55	Info Yatırım Menkul Değerler A.Ş	17	36,95
56	İş Finansal Kiralama A.Ş	16	34,78
57	İş Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.Ş	10	21,73
58	İş Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı A.Ş	28	60,86
59	İş Yatırım Menkul Değerler A.Ş	26	56,52
60	Kiler Gayrimenkul	13	28,26
61	Kiler Holding	13	28,26
62	Koç Holding	38	82,60
63	Koray Gayrimenkul	21	45,65
64	Körfez Gayrimenkul	10	21,73
65	Lider Faktöring	20	43,47
66	Marka Yatırım	14	30,43
67	Mazhar Zorlu Holding	13	28,26
68	Metentur Yatırım	12	26,08
69	Metro Ticari Ve Mali Yatırımlar Holding	16	34,78
70	Mistral Gayrimenkul	2	4,347
71	Net Holding	6	13,04
72	Nurol Gayrimenkul	17	36,95
73	Osmanlı Yatırım	8	17,39
74	Ostim Gayrimenkul	22	47,82
75	Oyak Yatırım	20	43,47
76	Özak Gayrimenkul	19	41,30
77	Özderici Gayrimenkul	13	28,26
78	Panora Gayrimenkul	11	23,91
79	Pasifik Gayrimenkul	7	15,21
80	Peker Gayrimenkul	14	30,43
81	Pera Gayrimenkul	6	13,04
82	Polisan Holding	37	80,43
83	Ral Yatırım	10	21,73
84	Ray Sigorta	22	47,82
85	Reysaş Gayrimenkul	6	13,04
86	Servet Gayrimenkul	12	26,08
87	Sinpaş Gayrimenkul	15	32,60
88	Şeker Finansal Kiralama	18	39,13

89	Şekerbank	36	78,26
90	Tav Havalimanları Holding	26	56,52
91	Tekfen Holding	36	78,26
92	Torunlar Gayrimenkul	13	28,26
93	Trend Gayrimenkul	24	52,17
94	Tskb Gayrimenkul	7	15,21
95	Turcas Petrol	22	47,82
96	Türkiye Garanti Bankası	39	84,78
97	Türkiye Halk Bankası	37	80,43
98	Türkiye İş Bankası	39	84,78
99	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası	39	84,78
100	Türkiye Sigorta	38	82,60
101	Türkiye Şişe Ve Cam Fabrikaları	39	84,78
102	Türkiye Vakıflar Bankası	39	84,78
103	Ufuk Yatırım Ve Yönetim	3	6,52
104	Ulusal Faktoring	35	76,08
105	Ünlü Yatırım Holding	14	30,43
106	Vakıf Finansal Kiralama	24	52,17
107	Vakıf Gayrimenkul	39	84,78
108	Verusa Holding	40	86,95
109	Verusaturk Girişim Sermayesi	34	73,91
110	Yapı Ve Kredi Bankası	39	84,78
111	Yeşil Yatırım Holding	20	43,47
112	Ziraat Gayrimenkul	29	63,04
Toplam Ortalama ÜSR puanı		18,26	39,71

BİST XUMAL'da yer alan firmalara ait 2022 sürdürülebilirlik raporları incelendiğinde, 40 puan ile en yüksek puana sahip Vesura Holding firmasının olduğu (%86,95), bu firmayı 39 puan ile Garanti Bankası, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, VakıfBank, İş Bankası, Yapı Kredi Bankası, Vakıf Gayrimenkul ve Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları'nın izlediği söylenebilir. En düşük ÜSR puanı ise Hedef Holding ve Hedef Girişim Sermayesi Yatırım Ortaklığı (%2,17)'na aittir. Tablo 4'te ekonomik unsurlara ilişkin puan durumu yer almaktadır.

Tablo 4. Firmaların 2022 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlarında Ekonomik Unsurlara Yer Verme Düzeyi

Firma Sıra No.	Ekonomik Unsurlar (EU)					
	EU 1	EU 2	EU 3	EU 4	Σ	%
1	1	1	1	1	4	100
2	1	0	1	0	2	50

3	1	1	1	1	4	100
4	0	0	0	0	0	0
5	1	0	1	0	2	50
6	1	1	1	0	3	75
7	0	0	1	0	1	25
8	1	1	1	1	4	100
9	0	0	0	0	0	0
10	1	0	1	1	3	25
11	0	1	1	0	2	75
12	1	1	0	0	2	75
13	0	0	1	0	1	0
14	1	0	0	0	1	50
15	1	1	0	0	2	50
16	0	0	0	0	0	0
17	1	0	0	0	1	25
18	1	1	0	0	2	50
19	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0
26	1	0	1	0	2	75
27	1	0	1	0	2	50
28	1	1	1	1	4	100
29	1	0	0	0	1	25
30	1	0	1	1	3	75
31	1	1	1	0	3	75
32	1	0	1	1	3	75
33	0	0	0	0	0	0
34	1	0	1	0	2	50
35	0	0	0	0	0	50
36	0	0	0	0	0	100

37	0	0	0	0	0	0
38	1	0	1	0	2	50
39	1	1	1	0	3	75
40	0	0	0	0	0	25
41	1	1	1	1	4	100
42	1	0	1	0	2	0
43	1	1	0	0	2	25
44	1	0	0	0	1	75
45	0	0	0	0	0	75
46	1	1	1	0	3	0
47	0	0	0	0	0	50
48	1	0	1	0	2	75
49	0	0	0	0	0	0
50	0	0	0	0	0	25
51	1	0	0	0	1	75
52	1	1	0	0	2	0
53	1	0	1	0	2	0
54	1	1	1	0	3	0
55	1	1	1	1	4	0
56	1	1	1	0	3	0
57	1	1	0	0	2	0
58	1	1	1	0	3	0
59	0	1	1	0	2	50
60	0	0	0	0	0	0
61	1	1	1	0	3	75
62	1	1	1	1	4	100
63	1	1	1	0	3	75
64	1	0	0	0	1	25
65	0	1	1	0	2	50
66	0	1	1	0	2	50
67	0	0	0	0	0	0
68	0	1	0	0	1	25
69	0	1	0	1	2	50
70	0	0	0	0	0	0

71	0	1	0	0	0	0
72	0	1	1	0	2	50
73	0	1	0	0	1	25
74	0	1	0	1	2	50
75	1	1	1	0	3	75
76	0	1	0	0	1	25
77	0	1	0	0	1	25
78	0	1	0	0	1	25
79	0	1	0	0	1	25
80	0	1	0	0	1	25
81	0	0	0	0	0	0
82	0	1	1	0	2	50
83	0	1	0	0	1	25
84	1	1	0	0	2	50
85	1	0	0	0	1	25
86	0	1	0	0	1	25
87	1	0	0	0	1	25
88	1	1	0	0	2	50
89	1	1	1	0	3	75
90	1	0	0	0	1	25
91	1	1	1	0	3	75
92	1	1	0	0	2	50
93	1	1	0	0	2	50
94	1	0	0	0	1	25
95	1	1	0	0	2	50
96	1	1	1	1	4	100
97	1	1	1	1	4	100
98	1	1	1	1	4	100
99	1	1	1	1	4	100
100	1	1	0	1	3	75
101	1	1	1	1	4	100
102	1	1	1	1	4	100
103	0	0	0	0	0	0
104	1	1	0	1	3	75

105	1	1	0	0	2	50
106	1	1	0	0	2	50
107	1	1	1	1	4	100
108	1	1	1	1	4	100
109	1	1	0	0	2	50
110	1	1	1	1	4	100
111	0	0	1	1	0	50
112	0	1	1	0	0	50

Tablo 4 incelendiğinde, 2022 yılı sürdürülebilirlik raporlarına göre analize dahil edilen firmalar içerisinde ekonomik unsurların tamamına yer veren mali kuruluşların bankalar olduğu söylenebilir. Diğer yandan 24 firmanın ise sürdürülebilirlik raporlarında ekonomik unsurlara hiç yer vermediği görülmektedir. Firmalar ekonomik unsurlar içerisinde raporlarında en fazla EU 1 (ekonomik performans) unsuruna yer verirken, en az EU 4 (satın alma uygulamaları) unsurunu raporlamışlardır.

Tablo 5. Firmaların 2022 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlarında Çevresel Unsurlara Yer Verme Düzeyi

Firma Sıra No.	Çevresel Unsurlar (ÇU)												Σ	%
	ÇU 1	ÇU2	ÇU3	ÇU4	ÇU5	ÇU6	ÇU7	ÇU8	ÇU9	ÇU 10	ÇU 11	ÇU 12		
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
2	0	1	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	6	49,98
3	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	8	66,64
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
5	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	7	58
6	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	8	66,64
7	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	6	49,98
8	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	11	91,63
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	7	55,10
11	0	1	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	9	74,97
12	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	7	58,10
13	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0
14	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	24,99
15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	8,33
18	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	4	33,32

19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	4	33,32
27	0	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	7	58,10
28	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0	1	8	74,97
29	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
30	0	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	7	66,64
31	1	1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	6	1,65
32	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	0	6	49,98
33	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
34	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	5	49,98
35	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
37	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
39	0	1	1	1	0	1	1	0	0	0	1	1	7	66,64
40	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
41	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	11	100
42	0	1	1	0	1	0	1	0	0	0	1	1	6	41,65
43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	8,33
46	0	1	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1	8	74,97
47	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
48	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
49	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
51	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
52	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

53	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
54	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
55	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	0	0	8	60,64
56	1	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	83,33
57	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
58	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	11	74,97
59	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	10	8333
60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
61	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
62	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
63	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	3	24,99
64	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
65	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
66	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
67	1	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	8	66,64
68	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	16,66
69	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
71	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
72	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	3	24,99
73	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
74	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
75	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2	16,66
76	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	16,66
77	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	16,66
78	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
79	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	16,66
81	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2	16,66
82	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	11	91,63
83	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	16,33
84	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	16,33
85	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
86	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	16,66

87	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
89	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1	11	91,63
90	0	1	1	0	0	1	1	0	0	1	1	1	7	58,1
91	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	10	83,33
92	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
93	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	4	33,32
94	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
95	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	16,66
96	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
97	1	1	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	10	83,33
98	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
99	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
100	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
101	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
102	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	10	83,33
103	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
104	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
105	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
106	1	0	0	1	0	1	1	1	1	0	1	1	8	66,64
107	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	8,33
108	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3	24,99
109	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
110	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100
111	0	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	1	9	74,97
112	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	12	100

Tablo 5’te analize dahil edilen firmaların 2022 yılı sürdürülebilirlik raporlarının çevresel boyutta incelendiği bulgular yer almaktadır. Tabloya göre %100 oran ve toplam 12 unsurun tamamına yer veren mali kuruluşların büyük çoğunluğunu bankaların oluşturduğu, aynı zamanda Koç Holding, Verusa Holding, Şişe Cam Fabrikaları ile Vakıf Gayri Menkul Yatırım Ortaklığı firmalarının da raporlarında çevresel unsurların tamamına yer verdiği tespit edilmiştir. Çevresel unsurlar içerisinde en az yer verilen unsurun ÇU 9 (nakliye) olurken, en fazla yer verilen çevre unsurunun ise ÇU 12 (Çevresel Şikayet Mekanizmaları) olduğu söylenebilir.

Sosyal Unsurlara ilişkin alt unsurlar sırasıyla Tablo 6, 7, 8 ve 9’da ayrı ayrı gösterilmiştir.

Tablo 6. Firmaların 2022 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlarında İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş Unsuruna Yer Verme Düzeyi

Sosyal Unsurlar/ İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş (İÜ)										
Firma Sıra No.	İÜ1	İÜ2	İÜ3	İÜ4	İÜ5	İÜ6	İÜ7	İÜ8	Σ	%
1	1	0	1	1	1	1	1	0	6	75
2	1	1	1	1	1	1	0	1	7	87,5
3	1	1	1	1	1	1	0	1	7	87,5
4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	1	1	1	0	1	0	0	0	4	50
6	1	1	1	1	1	1	0	0	6	75
7	1	0	1	1	0	1	1	1	6	75
8	0	1	1	1	1	1	0	1	6	75
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	1	1	0	0	0	1	1	0	4	50
11	1	1	1	1	0	0	1	1	6	75
12	1	1	1	1	0	0	1	0	5	62,5
13	1	1	1	1	1	0	0	1	6	75
14	0	1	0	1	0	0	0	0	2	25
15	0	0	1	1	0	0	0	0	2	25
16	0	1	1	1	1	0	0	1	5	62,5
17	1	1	0	0	0	0	0	0	2	25
18	0	0	1	1	1	0	0	0	3	37,5
19	0	1	0	1	0	0	0	0	2	25
20	1	1	0	1	0	0	0	0	3	37,5
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	1	0	1	0	0	1	3	37,5
23	1	0	0	0	0	0	1	1	3	37,5
24	1	1	0	0	0	1	0	0	3	37,5
25	1	1	1	0	1	1	0	0	5	62,5
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	1	1	1	0	1	1	0	0	5	62,5
28	1	1	1	1	1	1	1	0	7	87,5
29	1	1	1	0	0	0	0	1	4	50

30	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
31	1	1	1	1	1	1	1	1	8	100
32	1	1	1	1	1	0	0	1	6	75
33	1	0	1	1	0	0	0	1	4	50
34	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35	0	1	0	1	0	0	0	0	2	25
36	0	0	0	1	0	0	0	1	2	25
37	1	0	0	0	0	0	0	1	2	25
38	0	0	1	1	1	0	0	1	4	50
39	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40	0	1	0	1	0	0	1	0	3	37,5
41	0	0	1	0	0	0	0	0	1	12,5
42	1	1	1	1	1	1	1	1	8	100
43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
46	0	0	0	0	0	1	0	0	1	12,5
47	0	1	0	1	0	0	1	1	4	50
48	1	1	1	0	0	0	0	0	3	37,5
49	1	1	0	1	0	0	1	1	5	62,5
50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
51	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
52	0	0	1	0	0	1	0	0	1	12,5
53	0	0	0	0	0	0	0	1	1	12,5
54	1	1	0	0	0	0	0	0	2	50
55	0	0	1	1	0	0	0	0	2	50
56	1	1	1	1	0	0	0	1	5	62,5
57	0	0	1	0	0	1	1	0	3	37,5
58	1	1	1	1	1	1	0	0	6	75
59	1	1	1	1	1	0	0	0	5	62,5
60	1	0	0	1	0	1	0	0	3	37,50
61	1	0	0	1	0	1	0	0	3	37,50
62	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
63	1	0	1	1	0	1	1	0	5	62,50

64	1	0	1	1	0	0	0	1	4	50
65	1	0	1	1	0	1	0	1	5	62,50
66	1	0	1	1	0	0	1	1	5	62,50
67	0	0	1	0	0	0	0	1	2	25
68	1	0	0	1	0	0	1	0	3	37,50
69	1	0	0	1	0	0	0	0	2	25
70	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
71	1	0	0	1	0	0	0	0	2	25
72	1	0	1	1	0	0	0	1	4	50
73	1	0	0	1	0	0	0	1	3	37,50
74	1	0	1	1	0	1	1	1	6	75
75	1	0	1	1	0	1	0	0	4	50
76	1	0	1	1	0	1	0	0	4	50
77	0	0	0	0	0	1	0	0	1	12,50
78	1	0	0	1	0	0	0	0	2	25
79	1	0	0	1	0	0	0	0	2	25
80	1	0	0	1	1	1	1	0	5	62,50
81	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
82	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,5
83	1	0	0	1	0	0	0	1	3	37,50
84	1	0	1	1	1	1	0	1	6	75
85	1	0	0	1	0	0	0	0	2	25
86	1	0	0	1	0	0	0	0	2	25
87	1	0	0	1	1	1	0	0	4	50
88	1	0	0	1	1	1	1	1	6	75
89	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
90	1	0	1	1	1	1	0	0	5	62,50
91	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
92	1	0	0	1	0	0	1	0	3	37,50
93	1	0	0	1	1	1	0	1	5	62,50
94	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
95	1	0	1	1	1	1	0	1	6	75
96	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
97	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50

98	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
99	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
100	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
101	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
102	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
103	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
104	1	0	1	1	1	1	0	1	6	75
105	1	0	0	1	0	0	0	1	3	37,50
106	1	0	1	1	1	1	0	1	6	75
107	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
108	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
109	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
110	1	0	1	1	1	1	1	1	7	87,50
111	1	0	1	1	1	1	0	1	6	75
112	1	0	1	1	1	1	0	1	6	75

Tablo 6’da dört alt unsura ayrılan sosyal unsur boyutunun ilk alt boyutu olan iş gücü uygulamaları ve insana yaraşır iş boyutuna ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Toplam 8 alt unsurun tamamına yer veren mali kuruluşlar Eczacıbaşı Yatırım Holding Ortaklığı ile Hacı Ömer Sabancı Holding A.Ş. olarak tespit edilmiştir. Bankalar ise raporlarında bu alt boyuta %87,5 oranda yer vermiştir. En az yer verilen unsurun İU 2 (işgücü/yönetim ilişkileri) olduğu, en fazla yer verilen unsurun ise İU 4 (eğitim&öğretim) olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Firmaların 2022 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlarında İnsan Hakları Unsuruna Yer Verme Düzeyi

Firma Sıra No.	Sosyal Unsurlar/ İnsan Hakları (İH)										Σ	%
	İH1	İH2	İH3	İH4	İH5	İH6	İH7	İH8	İH9	İH10		
1	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	4	40
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	10	100
3	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	8	80
4	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
5	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	6	60
6	1	1	0	1	1	1	0	0	0	1	6	60
7	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	9	90
8	1	1	0	1	1	1	1	0	1	1	8	80
9	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
10	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	3	30
11	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	9	90

12	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	7	70
13	1	0	0	0	0	1	1	0	1	1	5	50
14	0	1	0	0	0	1	1	0	1	1	5	50
15	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	20
16	1	0	0	1	1	1	0	0	1	1	6	60
17	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
18	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	3	30
19	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3	30
20	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	5	50
21	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	10
22	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
23	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	2	20
24	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	3	30
25	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	20
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	20
28	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	7	70
29	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	6	60
30	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
31	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	8	80
32	1	1	1	1	1	0	0	0	0	1	6	60
33	0	0	0	0	1	1	0	1	1	0	4	40
34	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
35	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	20
36	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	3	30
37	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
38	0	0	0	1	1	1	0	0	1	0	4	40
39	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
40	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	3	30
41	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
42	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	5	50
43	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
44	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

46	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5	50
47	1	1	0	1	1	1	0	0	0	0	5	50
48	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
49	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	3	30
50	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
51	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
52	0	0	0	1	1	1	1	0	1	1	6	60
53	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	5	50
54	0	1	0	1	1	1	0	0	0	0	4	40
55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
56	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	3	30
57	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
58	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	30
59	0	1	0	0	0	0	0	1	1	1	4	40
60	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	6	60
61	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5	50
62	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
63	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
64	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2	20
65	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
66	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5	50
67	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
68	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	5	50
69	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
70	0	0	0	0	0	1	0	0	0		1	10
71	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	20
72	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5	50
73	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
74	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
75	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	6	60
76	0	1	1	1	1	1	0	0	0	0	5	50
77	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	6	60
78	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	6	60
79	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	20

80	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	2	20
81	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10
82	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
83	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	20
84	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
85	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	10
86	1	0	0	0	0	1	0	0	0	1	3	30
87	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	6	60
88	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
89	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
90	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
91	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
92	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	6	60
93	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
94	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	10
95	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
96	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
97	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
98	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
99	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
100	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
101	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
102	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
103	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10
104	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
105	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	6	60
106	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
107	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
108	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
109	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
110	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70
111	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	6	60
112	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	7	70

Tablo 7’de firmaların sürdürülebilirlik raporlarında sosyal unsurlar alt kategorisinden olan insan hakları unsurlarına hangi oranda yer verdikleri gösterilmektedir. Buna göre Agesa Hayat ve Emeklilik A.Ş. sürdürülebilirlik raporunda, insan hakları unsurlarının tamamına yer vermiştir. Bankalar ise beklenenin aksine %70 oranında bu unsura raporlarında yer vermiştir. 112 mali kuruluş içerisinde İH 8 (değerlendirme) unsurunun en az yer verilen insan hakları unsuru olduğu; İH 2 (ayrımcılığın önlenmesi) ile İH 5 (zorla ve cebren çalıştırma)’in ise en fazla bahsedilen unsurlar olduğu görülmektedir.

Tablo 8. Firmaların 2022 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlarında Toplum Unsuruna Yer Verme Düzeyi

Sosyal Unsurlar/ Toplum (T)									
Firma Sıra No.	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	Σ	%
1	1	1	1	1	1	1	0	6	85,71
2	1	1	1	1	0	1	1	6	85,71
3	1	1	1	1	0	1	0	6	85,71
4	0	0	1	0	0	0	0	1	12,5
5	0	1	1	0	0	0	1	3	37,5
6	0	0	0	1	1	1	1	4	50
7	0	0	1	0	0	0	1	2	25
8	0	1	0	0	1	1	0	3	37,5
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	0	0	0	1	0	1	12,5
11	1	0	1	1	1	1	1	6	85,71
12	1	1	0	0	0	1	1	4	50
13	0	0	1	0	0	0	1	2	25
14	0	0	0	0	1	0	0	1	12,5
15	0	0	1	0	0	1	0	2	25
16	0	0	1	0	0	0	0	1	12,5
17	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	0	1	0	0	0	0	1	2	25
19	0	0	0	0	0	0	1	1	12,5
20	0	0	0	0	0	1	1	2	25
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	1	0	0	0	1	12,5
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	1	0	1	0	0	1	1	4	50
25	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	0	0	0	0

28	0	0	1	0	0	1	1	3	37,5
29	0	1	1	0	0	0	0	2	25
30	0	1	0	0	0	0	0	1	12,5
31	0	0	0	1	1	1	1	4	50
32	0	0	0	0	1	0	0	1	12,5
33	0	0	0	0	0	0	0	0	0
34	1	1	0	0	0	0	0	2	25
35	0	0	1	0	0	0	0	1	12,5
36	0	0	0	0	0	0	0	0	0
37	0	0	0	0	0	0	0	0	0
38	0	0	1	0	0	0	0	1	12,5
39	0	0	1	0	0	0	0	1	12,5
40	0	0	1	0	0	1	0	2	25
41	0	0	0	0	0	0	0	0	0
42	0	0	1	0	0	1	0	2	25
43	0	0	0	0	0	0	0	0	0
44	0	0	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0	0	0
46	0	0	1	1	1	0	0	3	37,5
47	1	0	0	0	1	0	0	2	25
48	0	0	0	0	1	0	0	1	12,5
49	0	0	0	0	1	0	0	1	12,5
50	0	0	1	0	0	0	0	1	12,5
51	0	0	0	0	0	0	0	0	0
52	0	0	0	0	0	1	0	1	12,5
53	0	0	0	0	0	0	1	1	12,5
54	1	0	1	1	0	0	0	3	37,5
55	1	1	1	0	0	0	0	3	37,5
56	0	0	0	0	0	1	0	1	12,5
57	1	1	0	0	0	0	1	3	37,5
58	0	0	0	1	1	0	0	2	25
59	0	0	1	1	1	0	1	4	50
60	0	0	0	0	0	0	1	1	14,25
61	0	0	0	0	0	0	0	0	0

62	1	0	0	1	1	1	0	3	42,75
63	0	0	0	0	1	0	1	1	14,25
64	0	0	0	0	0	1	0	1	14,25
65	1	0	0	1	0	0	1	3	42,75
66	0	0	0	0	0	0	0	0	0
67	0	0	0	0	0	0	0	0	0
68	0	0	0	1	0	0	0	1	14,25
69	0	0	0	1	0	1	0	2	28,50
70	0	0	0	0	0	0	0	0	0
71	0	0	0	0	0	0	0	0	0
72	0	0	0	0	0	0	0	0	0
73	0	0	0	0	0	1	0	1	14,25
74	1	0	0	1	0	1	1	4	57
75	1	0	0	0	0	0	0	1	14,25
76	1	0	0	1	0	1	0	3	42,75
77	1	0	0	0	0	1	0	2	28,50
78	0	0	0	0	0	0	0	0	0
79	0	0	0	0	0	1	0	1	14,25
80	1	0	0	0	0	1	0	2	28,50
81	0	0	0	1	0	0	0	1	14,25
82	1	1	0	1	1	1	1	5	71,25
83	0	0	0	0	0	1	0	1	14,25
84	1	1	0	0	0	1	1	4	57
85	0	0	0	0	0	0	1	1	14,25
86	0	0	0	0	0	1	0	1	14,25
87	0	0	0	0	0	1	1	2	28,50
88	1	0	0	0	0	0	0	1	14,25
89	1	0	0	1	0	1	1	4	57
90	1	0	0	0	0	1	0	2	28,50
91	1	1	0	1	0	1	1	5	71,25
92	0	0	0	0	0	0	0	0	0
93	1	0	0	0	0	0	1	2	28,50
94	0	0	0	0	0	0	1	1	14,25
95	1	0	0	0	0	0	1	2	28,50

96	1	0	0	1	1	1	1	4	57
97	1	0	0	1	1	1	1	4	57
98	1	0	0	1	1	1	1	4	57
99	1	0	0	1	1	1	1	4	57
100	1	0	0	1	1	1	1	4	57
101	1	0	0	1	1	1	1	4	57
102	1	0	0	1	1	1	1	4	57
103	0	0	0	0	0	0	1	1	14,25
104	1	1	0	1	1	1	1	6	85,50
105	0	0	0	0	0	0	1	1	14,25
106	1	0	0	0	0	0	1	2	28,50
107	1	0	0	1	1	1	1	4	57
108	1	1	0	1	1	1	1	5	71,25
109	1	1	0	1	0	1	1	5	71,25
110	1	0	0	1	1	1	1	4	57
111	1	0	0	0	0	0	1	2	28,50
112	1	0	0	0	0	0	1	2	28,50

Tablo 8’de sosyal sürdürülebilirlik alt boyutlarından olan toplum unsurunun XUMAL’da yer alan firmaların sürdürülebilirlik raporlarında yer verilme oranı sunulmuştur. Diğer unsurların aksine araştırmaya dahil edilen firmalar, toplum alt kategorisinde yer alan unsurların tamamına raporlarına yer vermemiştir. En yakın oran %85,71 olarak tespit edilmiş olup, toplam 5 firmanın bu orana sahip olduğu söylenebilir. Bankaların ise çoğunlukla %57 oranında toplum unsuruna raporlarında yer verdiği ifade edilebilir. Aynı zamanda raporlarda en fazla yer verilen unsur T6 (Tedarikçinin Toplum Üzerindeki Etkiler bakımından Değerlendirilmesi) ve T7 (Toplum Üzerindeki Etkilere ilişkin Şikayet Mekanizmaları) iken; en az yer verilen unsurun T2 (yolsuzlukla mücadele) olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Firmaların 2022 Yılı Sürdürülebilirlik Raporlarında Ürün Sorumluluğu Unsuruna Yer Verme Düzeyi

Sosyal Unsurlar/ Ürün Sorumluluğu (ÜS)							
Firma Sıra No.	ÜS1	ÜS2	ÜS3	ÜS4	ÜS5	Σ	%
1	1	1	1	1	1	5	100
2	1	1	1	1	1	5	100
3	1	1	1	1	1	5	100
4	0	0	1	1	0	2	40
5	1	0	1	1	0	3	60
6	1	0	1	1	0	3	60
7	1	1	0	1	0	3	60

8	0	1	1	0	0	2	40
9	0	0	0	1	0	1	20
10	0	0	0	0	0	0	0
11	1	1	0	1	0	3	60
12	1	0	1	1	1	4	80
13	0	0	0	1	0	1	20
14	0	1	1	1	1	4	80
15	0	0	0	1	0	1	20
16	0	0	0	1	0	1	20
17	0	0	0	1	0	1	20
18	0	0	0	0	1	1	20
19	0	0	0	1	1	2	40
20	1	1	1	1	0	4	80
21	0	0	0	1	0	1	20
22	0	0	0	1	0	1	20
23	0	0	0	0	0	0	0
24	1	0	0	0	0	1	20
25	0	0	0	0	0	0	0
26	0	0	0	0	0	0	0
27	1	1	1	0	0	3	30
28	1	1	0	1	0	3	60
29	0	0	0	1	1	2	40
30	0	0	0	1	0	1	20
31	0	0	0	1	0	1	20
32	0	1	0	0	0	1	20
33	1	1	0	0	0	2	40
34	1	1	0	0	0	2	40
35	1	0	0	1	0	2	40
36	0	0	0	1	0	1	20
37	0	0	1	1	0	2	40
38	0	0	1	1	0	2	40
39	0	0	0	1	0	1	20
40	0	0	0	1	0	1	20
41	0	0	0	1	0	1	20

42	1	1	1	0	0	3	60
43	0	0	0	1	0	1	20
44	0	0	0	0	0	0	0
45	0	0	0	0	0	0	0
46	0	1	1	1	1	4	80
47	0	0	0	1	0	1	20
48	0	0	1	0	1	2	40
49	0	0	0	1	0	1	20
50	0	0	0	1	0	1	20
51	0	0	0	1	0	1	20
52	0	0	0	0	0	0	0
53	0	0	0	1	0	1	20
54	0	0	0	0	0	0	0
55	0	0	0	0	0	0	0
56	1	0	1	1	0	3	60
57	1	1	0	0	0	2	40
58	1	1	1	0	0	3	60
59	0	0	0	0	1	1	20
60	0	0	1	1	0	2	40
61	0	0	0	1	0	1	20
62	1	1	1	1	1	5	100
63	0	0	0	1	1	2	40
64	0	0	0	1	0	1	20
65	0	0	1	1	0	2	40
66	0	0	0	1	0	1	20
67	1	1	1	0	0	3	60
68	0	0	0	0	0	0	0
69	0	0	1	1	0	2	40
70	0	0	0	1	0	1	20
71	0	0	1	1	0	2	40
72	1	1	0	1	0	3	60
73	0	0	0	1	0	1	20
74	0	0	1	1	0	2	40
75	1	1	1	1	0	4	80

76	1	1	1	1	0	4	80
77	0	0	0	1	0	1	20
78	0	0	1	1	0	2	40
79	0	0	0	1	0	1	20
80	0	0	1	1	0	2	40
81	1	1	0	0	0	2	40
82	1	1	1	1	1	5	100
83	0	0	0	1	0	1	20
84	0	0	0	1	0	1	20
85	0	0	0	0	0	0	0
86	1	0	1	1	0	3	60
87	0	0	0	1	0	1	20
88	0	0	0	1	0	1	20
89	1	1	1	1	0	4	80
90	1	1	1	1	0	4	80
91	1	1	1	1	0	4	80
92	0	0	0	1	0	1	20
93	1	1	1	1	0	4	80
94	0	0	1	1	0	3	60
95	1	0	1	1	0	3	60
96	1	1	1	1	1	5	100
97	1	1	1	1	1	5	100
98	1	1	1	1	1	5	100
99	1	1	1	1	1	5	100
100	1	0	1	1	1	5	100
101	1	1	1	1	1	5	100
102	1	1	1	1	1	5	100
103	0	0	0	0	0	0	0
104	1	1	1	1	1	5	100
105	0	0	0	1	0	1	20
106	1	1	1	1	0	4	80
107	1	1	1	1	1	5	100
108	1	1	1	1	1	5	100
109	1	1	1	1	0	4	80

110	1	1	1	1	1	5	100
111	0	0	1	1	0	2	40
112	1	1	1	1	0	4	80

Tablo 9’da sosyal unsur boyutunun son alt boyutu olan ürün sorumluluğu unsuruna ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Tabloya göre %100 oran ve toplam 5 unsurun tamamına yer veren 18 mali kuruluşun olduğu ve Şekerbank hariç tüm bankaların raporlarında bu unsuru bulundurduğu söylenebilir. Aynı zamanda sosyal sürdürülebilirlik kategorisindeki 4 alt kategori içerisinde mali kuruluşların en fazla raporlarında yer verdiği unsurun ürün sürdürülebilirliği unsuru olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen mali kuruluşların en fazla yer verdiği ürün sürdürülebilirliği unsurunun ÜS4 (müşteri gizliliği) olduğu, en az yer verilen unsurun ise ÜS5 (uyum) olduğu ifade edilebilir.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada BİST Mali Endeks’te (XUMAL)’da yer alan 136 mali kuruluşun 2022 yılına ait sürdürülebilirlik ve entegre raporlar ile kurumsal web sitelerinde yer alan raporlardan yararlanarak, sürdürülebilirlik faaliyetleri incelenmiştir. İçerik analizi yapılan çalışmada ÜSR’nin üç boyutunda yer alan toplam 47 kriter incelenerek firmaların sürdürülebilir faaliyetlerinin ne düzeyde olduğu araştırılmıştır. Genel olarak araştırma sonucunda XUMAL’da yer alan ve verisine eksiksiz ulaşılan 112 firma içerisinde bankaların en yüksek skora sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bankaların faaliyetlerinde ekonomik boyutta yer alan dört unsuru barındırdığı, çevresel boyutta yer alan unsurlardan genel, uyum ve nakliye unsurlarına daha az yer verildiği ve son olarak sosyal boyutta dört alt kategoride incelenen unsurlardan işgücü/yönetim ilişkilerinin en az yer verilen unsur olarak belirlendiği söylenebilir. Sosyal sürdürülebilirlik kategorisi incelendiğinde ekonomik ve çevresel unsurların aksine, bankaların diğer mali kuruluşlara nazaran raporlarında sosyal unsurlara daha az yer verdiği dikkat çekmiştir. Bankalar sürdürülebilirlik raporlarında, sosyal kategorinin alt kategorilerinden olan İş Gücü Uygulamaları ve İnsana Yaraşır İş, İnsan Hakları ve Toplum alt kategorilerindeki unsurların tamamına raporlarında yer vermemiş, sadece Ürün Sorumluluğu alt kategorisinde yer alan tüm unsurları raporlarında sunmuşlardır. Öte yandan bankaların, diğer mali kurumlara nazaran değişen raporlama sistemine daha hızlı uyum sağladıkları, ana faaliyet konuları dışında kalan çevresel ve sosyal konular ile ilgili duyarlı ve dikkatli oldukları söylenebilir.

Bankalar dışındaki mali kuruluşlar içerisinde ise Verusa Holding’in en yüksek skora (%86,95) sahip olduğu tespit edilmiş olup, diğer yüksek skorlu firmaların ise Koç Holding, Polisan, Tekfen, Türkiye Sigorta, Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları, Vakıf Gayrimenkul ve AGESA Hayat Emeklilik olduğu söylenebilir.

Ekonomik sürdürülebilirlik kategorisinde, bankalar dışında Ak Sigorta A.Ş. Derlüks Yatırım Holding, Gedik Yatırım Menkul Değerler, Güler Yatırım Holding, Koç Holding, Türkiye Şişe Cam ve Fabrikaları A.Ş., Vakıf Gayrimenkul ve Verusa Holding’in 100 puana sahip olduğu görülmektedir. Sosyal sürdürülebilirlik kategorisinde ise bankalar dışında 100 puana sahip olan firmalar, Güler Yatırım Holding, Koç Holding Türkiye Şişe Cam ve Fabrikaları A.Ş., Vakıf Gayrimenkul ve Verusa Holding olarak ifade edilebilir. Sosyal sürdürülebilirlik kategorisinin ilk alt kategorisi olan işgücü uygulamaları ve insana yaraşır iş boyutunda; Eczacıbaşı Yatırım Holding ve Hacı Ömer Sabancı Holding’in 100 tam puana sahip olduğu, banka ve diğer mali kuruluşların ise %87,5’lik bir oranda kaldığı söylenebilir. İkinci alt kategori olan insan hakları boyutunda, AGESA Hayat Emeklilik en yüksek puana sahip olmuştur. Üçüncü alt boyut olan toplum boyutunda hiçbir firma 100 tam puana sahip olmamış, fakat Akbank, AGESA Hayat Emeklilik, Albaraka Türk Katılım Bankası ve AG Anadolu Grubu Holding bu alt boyutu %85,71’lik oranda raporlarında sunmuştur. Son alt kategori olan ürün sorumluluğu boyutunda ise bankalar dışında, Koç Holding, Polisan Holding, Türkiye Sigorta, Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş., Vakıf Gayrimenkul, Verusa Holding’in 100 puana sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçların Mali Endekste yer alan banka dışındaki firmalarında da sürdürülebilirlik raporlarına önem verdiği ve sürdürülebilirlik alanındaki faaliyetlerini gün geçtikçe artırdıkları söylenebilir.

BİST Mali Endeksin sektörel dağılımına bakıldığında en yüksek oran %40,8 ile bankalara ait olurken, bunu %40,1 ile holdingler ve yatırım firmaları izlemektedir. Gayrimenkul yatırım ortaklıkları ve diğer firmaların toplam payı %19,1'de kalmıştır (www.borsaistanbul.com). Sektördeki ilk 10 bileşen içerisinde 4 banka, 5 holding ve yatırım firması yer alırken, bir adet GMYO bulunmaktadır. Çalışma sonuçlarına göre sürdürülebilirlik raporlarında GRI standartlarına uygun raporlama yapan firmalar arasında bankaların üst sıralarda yer aldığı, bunu holdinglerin ve yatırım firmalarının takip ettiği tespit edilmiştir. Mali Endeks içerisinde bu firmaların üst sıralarda yer almaları, bulunan sonuçları destekler niteliktedir. Çalışmada genel olarak, firmaların ekonomik boyutta benzer bilgiler açıkladıkları, sosyal boyutta ise alt unsurlar arasında farklılıklar olduğu söylenebilir.

Sürdürülebilirlik raporlaması, firmaların gerek finansal gerekse finansal olmayan bilgilerinin kamuoyuyla paylaşılması açısından önem arz etmektedir. Günümüzde yatırımcılar, kreditorler ya da firma dışında kalan üçüncü şahıslar sadece finansal göstergelere göre karar almamakta, firmaların sosyal ve çevresel unsurlarını da göz önünde bulunduran raporlara da dikkat etmektedir. Finansal olmayan göstergelerin raporlanması, firmaların, değer oluşturma kapasitesine nasıl katkıda bulunduğu bir göstergesidir. Dünya çapında geçerliliği olan belirli standartlara göre hazırlanmış sürdürülebilirlik raporlaması şeffaflık, hesap verilebilirlik ve sürdürülebilirlik gibi unsurları barındırmaktadır. Bu durum gerek ulusal gerekse uluslararası alanda firmaları rekabet edilebilir düzeye taşımaktadır. Paydaş teorisine göre, sürdürülebilirlik raporlaması, firma ile paydaşları arasında bir etkileşim biçimidir. Bu nedenle firmaların varlığını sürdürebilmesi ve rekabet avantajı elde edebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Çalışmada bazı kısıtlar yer almaktadır. İlk olarak çalışmada kullanılan içerik analizi yöntemi, güvenilirlik ve geçerlilik sorunuyla ilişkili öznelliğe eğilimlidir. Ayrıca çalışmada tek bir dönem seçilerek analiz yapılmıştır. İleride yapılacak çalışmalarda daha fazla dönem seçilerek ya da farklı sektörler ile karşılaştırmalar yapılabilir. Aynı zamanda elde edilen veriler farklı analiz yöntemleri de kullanılarak daha detaylı incelenebilir.

Kaynakça

- Abeyssekera, I. (2022). A framework for sustainability reporting. sustainability accounting. *Management and Policy Journal*, Vol. 13 No. 6, 1386-1409
- Adams, C. A., ve Front, G. R. (2008). Integrating sustainability reporting into management practices. *Accounting Forum*, 32(4), 288–302. <https://doi.org/10.1016/j.accfor.2008.05.002>
- Benvenuto, M., Aufiero, C., ve Viola, C. (2023). A systematic literature review on the determinants of sustainability reporting systems. *Heliyon*, 9, 1-14.
- Beyazyol, E. ve Ataman Gökçen, B. (2023). Sürdürülebilirlik raporlaması ve b1st sürdürülebilirlik endeksine tabi şirketlerde bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 18(59), 110-145
- Düzer, M. ve Önce, S. (2017). Kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması ve finansal performans: bist'te işlem gören şirketler için karşılaştırmalı bir analiz. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 637-648.
- Elkington, J. (1999). Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st-century business. *Choice Reviews Online*, 36(07), 36-3997
- GRI. (2022). Global reporting initiative. <https://www.globalreporting.org/standards/>
- Gri-Global Reporting Initiative G4 (2013). GRI G4 Sustainability Reporting Guidelines Report. Retrieved from <https://www2.globalreporting.org/standards/g4/Pages/default.aspx>
- Gunawan, J., Permatasari, P., ve Fauzi, H. (2022). The evolution of sustainability reporting practices in Indonesia. *Journal of Cleaner Production*, 358, 1-14.
- Kamu Gözetim Kurumu, KGK (2023). Soru ve Cevaplarla Sürdürülebilirlik Raporlaması, Ankara, https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Sustainability/Soru_ve_Cevaplarla_Surdurulebilirlik_Raporlamasi_30_05_2023-.pdf

- Karadeniz, E. ve Uzpak, B.D. (2020), Borsa İstanbul sürdürülebilirlik endeksinde sürekli olarak yer alan şirketlerin sürdürülebilirlik faaliyetlerinin analizi. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 492-511.
- Kazemi, M.Z., Elamer, A.A., Theodosopoulos, G., ve Khatib, S.F.A.(2023). Reinvigorating research on sustainability reporting in the construction industry: A systematic review and future research agenda. *Journal of Business Research*, 167, 1-18.
- Keleş, D. (2023). Birleşmiş Milletler (BM) sürdürülebilir kalkınma amaçları çerçevesinde Türkiye’de sürdürülebilirlik raporlaması: BİST’e kote edilmiş bazı holding işletmeleri üzerine bir araştırma. *İşletme Akademisi Dergisi*, 4 (3), 257-270
- KPMG, Survey of Sustainability Reporting 2022, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/se/pdf/komm/2022/Global-Survey-of-Sustainability-Reporting-2022.pdf>
- Miloud, T. (2024). Corporate governance and CSR disclosure: Evidence from French listed companies. *Global Finance Journal*, 59, 1-15.
- Narula, S., Puppala, H., Kumar, A., Frederico, G.F., Dwivedy, M., Prakash, ve S., Talwar, V. (2021). Applicability of industry 4.0 technologies in the adoption of global reporting initiative standards for achieving sustainability. *Journal of Cleaner Production* 305, 1-12.
- Oorschot, K.E. V., Johensen, V.A., Thorup, N.L., ve Aspen, D.M.(2024). Standardization cycles in sustainability reporting within the Global Reporting Initiative. *European Management Journal*, <https://doi.org/10.1016/j.emj.2024.04.001>
- Perello-Marin, M.R., Rodriguez, R. R. Ve Alfaro-Saiz, J.J.(2022). Analysing GRI reports for the disclosure of SDG contribution in European car manufacturers. *Technological Forecasting & Social Change*, 181, 1-10
- Roca, L.C. ve Searcy, C. (2012). An analysis of indicators disclosed in corporate sustainability reports. *Journal of Cleaner Production*, 20, 103-118
- Suttipun, M. (2012). Triple bottom line reporting in annual reports: A case study of companies listed on the stock exchange of Thailand (SET). *Asian Journal of Finance & Accounting*, 4(1), 69-92.
- Şahin, Z. ve Çankaya, F. (2018). KOBİ’lerde sürdürülebilirlik raporlaması ve Türkiye örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 117-131.
- Yadava, R.N. ve Sinha, B.(2016). Scoring sustainability reports using GRI 2011 guidelines for assessing environmental, economic, and social dimensions of leading public and private Indian companies, *Journal of Business Ethics*, Springer, 138(3), 549-558, <https://www.fortuneturkey.com/fortune-500-turkiye-sirketleri-surdurulebilirlik-yolun-basinda#:~:text=Fortune%20T%C3%BCrkiye%20%26%20CRIF%20T%C3%BCrkiye%20S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilirlik,setine%20sahip%20oldu%C4%9Funu%20ortaya%20koydu.>
- <https://www.borsaistanbul.com/tr>